

ETHNO-LORE XXX.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
NÉPRAJZTUDOMÁNYI INTÉZETÉNEK ÉVKÖNYVEI

Főszerkesztő: ORTUTAY GYULA
(NÉPI KULTÚRA – NÉPI TÁRSADALOM címmel)

I. kötet – 1968. Szerkesztő: Diószegi Vilmos

II–III. kötet – 1969. Szerkesztő: Diószegi Vilmos

IV. kötet – 1970. Szerkesztő: Diószegi Vilmos

V–VI. kötet – 1971. Szerkesztő: Diószegi Vilmos

Összeállította: Kósa László

VII. kötet – 1973. Szerkesztő: Diószegi Vilmos

Összeállították: Istvánovits Márton és Kósa László

VIII. kötet – 1975. Szerkesztő: Kósa László

IX. kötet – 1977. Szerkesztő: Kósa László

X. kötet – 1977. Szerkesztő: Kósa László

XI–XII. kötet – 1980. Szerkesztő: Kósa László

Főszerkesztő: BODROGI TIBOR

XIII. kötet – 1983. Szerkesztő: Kósa László

XIV. kötet – 1987. Szerkesztő: Kósa László

Technikai szerkesztő: Niedermüller Péter

Főszerkesztő: PALÁDI-KOVÁCS ATTILA

XV. kötet – 1990. Szerkesztő: Niedermüller Péter

XVI. kötet – 1991. Szerkesztő: Niedermüller Péter és Sárkány Mihály

XVII. kötet – 1993. Szerkesztő: Szilágyi Miklós

XVIII. kötet – 1995. Szerkesztő: Szilágyi Miklós

XIX. kötet – 1998. Szerkesztő: Szilágyi Miklós

XX. kötet – 2001. Szerkesztő: Szilágyi Miklós

XXI. kötet – 2003. Szerkesztő: Vargyas Gábor

Főszerkesztő: HOPPÁL MIHÁLY

(ETHNO-LORE címmel)

XXII. kötet – 2005. Szerkesztő: Vargyas Gábor

A szerkesztő munkatársa: Berta Péter

XXIII. kötet – 2006. Szerkesztő: Vargyas Gábor

A szerkesztő munkatársa: Berta Péter

XXIV. kötet – 2007. Szerkesztő: Vargyas Gábor és Berta Péter

XXV. kötet – 2008. Szerkesztő: Vargyas Gábor és Berta Péter

XXVI. kötet – 2009. Szerkesztő: Berta Péter

Főszerkesztő: BALOGH BALÁZS

XXVII. – 2010. Szerkesztő: Berta Péter

XXVIII. – 2011. Szerkesztő: Ispán Ágota Lídia és Magyar Zoltán

XXIX. – 2012. Szerkesztő: Bárti Anikó – Sárkány Mihály

A szerkesztő munkatársa: Vargha Katalin

(Kiadja az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont)

XXX. – 2013. Szerkesztő: Berta Péter – Ispán Ágota Lídia – Magyar Zoltán – Szemerkenyi Ágnes

ETHNO-LORE

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
BÖLCSÉSZETTUDOMÁNYI KUTATÓKÖZPONT
NÉPRAJZTUDOMÁNYI INTÉZETÉNEK ÉVKÖNYVE
XXX.

FŐSZERKESZTŐ
BALOGH BALÁZS

SZERKESZTETTE
BERTA PÉTER – ISPÁN ÁGOTA LÍDIA – MAGYAR ZOLTÁN
– SZEMERKÉNYI ÁGNES

BUDAPEST, 2013

Megjelent a Magyar Tudományos Akadémia támogatásával

ISSN 1787-9396

Kiadja a Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpont
1014 Budapest, Országház u. 30.
www.etnologia.mta.hu

Első magyar nyelvű kiadás: 2013

© MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Budapest 2013

Minden jog fenntartva, beleértve a sokszorosítás, a nyilvános előadás,
a rádió- és televízióadás, valamint a fordítás jogát,
az egyes fejezeteket illetően is.

A kiadásért felelős: az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont főigazgatója.

Borítóterv: Kaszta Móni

A borítón a magyarköblösi református templom Bodoni József által 1778-ban festett
karzatképei láthatók (Magyar Zoltán fotói).

A fordítás és angol nyelvi lektorálás Gulyás Judit munkája.

A tördelés Fancsek Krisztina munkája.

A nyomdai munkálatokat a
Prime Rate Kft. végezte.

Felelős vezető: Dr. Tomcsányi Péter

Budapest 2013
Printed in Hungary

TARTALOM

BALOGH BALÁZS Főszerkesztői köszöntő	7
SZEMERKÉNYI ÁGNES Miért írunk Magyar Népköltészeti Lexikont?	9
GULYÁS JUDIT A magyar mesekutatás kezdetei. Henszlmann Imre komparatív tipológiai és szimbolikus mitológiai mesetanulmányának koncepciója	37
BENEDEK KATALIN „Akárki nem tud mesét hallgatni”. A (mese)hallgatói szerep	69
LANDGRAF ILDIKÓ Örök körforgásban. Az anekdota műfaja a magyar folklórban	114
MAGYAR ZOLTÁN Mondák a végső időkről. A magyar folklór eszkatologikus hagyományai	138
MIKOS ÉVA Hiányzó hősköltészet – amatőr műltszemlélet. Folklorisztikai tanulmány a tudományos dilettantizmusról	197
IANCU LAURA „Elrendítem Istennek”. A fohász	235
VARGHA KATALIN Rejtvény és vicc határterülete a Magyar Népköltészeti Lexikonban	261
DOMOKOS MARIANN Az elektronikus folklór gyűjtéséről	292
TAMÁS ILDIKÓ Halandzsa (nonszensz) a folklórban. Szövegkonstrukciós és -de(kon)strukciós megoldások nyelven innen és túl	321
Mutatvány a Magyar Népköltészeti Lexikonból	360
Rövidítésjegyzék	427
A kutatóintézet munkatársai által írt vagy szerkesztett, 2012-ben megjelent könyvek	432

TABLE OF CONTENTS

BALÁZS BALOGH Foreword from the Editor-in-Chief	7
ÁGNES SZEMERKÉNYI Why do we write an Encyclopaedia of Hungarian Folk Poetry?	9
JUDIT GULYÁS The beginning of Hungarian tale research. A comparative-typological and symbolical-mythological interpretation of folktales by Imre Henszlmann	37
KATALIN BENEDEK “Not anyone can be a good listener of tales”. The role of <i>audience</i> in tale telling	69
ILDIKÓ LANDGRAF In a state of perpetual change. The genre of anecdote in Hungarian folklore	114
ZOLTÁN MAGYAR Legends about the end of the world. The eschatological traditions of Hungarian folklore	138
ÉVA MIKOS The missing heroic epic – a non-professional view of history. A folkloristic case study about scientific dilettantism	197
LAURA IANCU “I lament it to God”. The supplication	235
KATALIN VARGHA In between two genres Joke and riddle in the Encyclopaedia of Hungarian Folk Poetry	261
MARIANN DOMOKOS On the collection of e-folklore	292
ILDIKÓ TAMÁS Rigmarole, amphigory and nonsense in folklore. Construction and de(con)struction of texts within and beyond language	321
Excerpts from the Encyclopaedia of Hungarian Folk Poetry	360
List of abbreviations	427
Books published in 2012 written or edited by researchers of the Institute of Ethnology	432